

گزارش توصیفی و تحلیلی وضعیت فرهنگی و هنری استان چهار محال و بختیاری

پژوهش حاضر به دنبال این مسئله است که مهم‌ترین شاخص‌های فرهنگی و هنری استان چهار محال و بختیاری کدام‌اند؟ راهکارهای تحقق عدالت فرهنگی در استان چیست؟ نویسنده این گزارش مینا شیروانی ناغانی است.

یکی از ارکان مهم هر جامعه‌ای که به آن هویت می‌بخشد، پیشینه و غنای فرهنگی آن است. فرهنگ و هنر در عین حال که دو مقوله‌ی جدا از هم هستند، ولی مکمل یکدیگرند؛ به این معنی که فرهنگ مهم‌ترین میراث تاریخی بشر و وسیله‌ی تعامل و ارتباط او با دنیای پیرامونش به شمار می‌رود و هنر مهم‌ترین بخش فرهنگ به شمار می‌رود. با توجه به اهمیت فرهنگ و هنر و نقش تأثیرگذارشان در تعالی و پیشرفت کشور، یکی از مسائل مهم در این زمینه، شناخت جلوه‌های گوناگون فرهنگ و چگونگی تحقق عدالت فرهنگی در جامعه است. از آنجایی که استان چهار محال و بختیاری دارای چندین قوم (بختیاری، ترک قشقایی و فارس) با زبان‌ها، گویش‌ها، آیین‌ها و سنن خاص است و هر کدام از این اقوام سهم بسزایی در خلق فرهنگ و آثار هنری استانی و کشوری داشته و دارند. با توجه به این تنوع فرهنگی در استان، پژوهش حاضر به دنبال این مسأله است که مهم‌ترین شاخص‌های فرهنگی و هنری استان چهار محال و بختیاری کدام‌اند؟ راهکارهای تحقق عدالت فرهنگی در استان چیست؟ با این دیدگاه، مهم‌ترین اهداف شناخت و معرفی مهم‌ترین جلوه‌های فرهنگی و هنری استان؛ معرفی پیشکسوتان فرهنگی، هنرمندان برجسته، گروه‌ها و جریان‌های شاخص فرهنگی و هنری استان؛ آشنایی با فضاهای فرهنگی و مهم‌ترین فعالیت‌های فرهنگی و هنری ادارات و سازمان‌های فرهنگی استان؛ شناخت ظرفیت‌ها، فرصت‌ها، تهدیدها و نقاط ضعف استان با رویکرد عدالت فرهنگی.

در این پژوهش کیفی، با تکنیک تحلیل محتوای متون و منابع اطلاعاتی و مصاحبه نیمه ساختار یافته، نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید و همچنین نیازهای فرهنگی و هنر استان چهار محال و بختیاری شناسایی شده است. داده‌ها از طریق ابزار مصاحبه عمیق نیمه ساختار یافته در زمستان ۱۳۹۸ و بهار ۱۳۹۹ با ۱۷ نفر از خبرگان فرهنگ و هنر شامل استادان، فرهیختگان، هنرمندان و نویسندگان برجسته، مدیران و کارشناسان شاغل در بخش فرهنگی سازمان‌های دولتی، اعضای انجمن‌های فرهنگی و هنری و ... جمع‌آوری شده است که در واقع افراد مذکور، جامعه آماری پژوهش این تحقیق را در بر گرفته‌اند. نمونه‌گیری با روش هدفمند انجام شد و معیار ورود برای مصاحبه‌شوندگان این بود که مدیر یا متخصص در حوزه‌ی فرهنگ و هنر، فعالان فرهنگی، نویسندگان و هنرمندان، عضو هیأت علمی دانشگاه، پژوهشگر و روزنامه‌نگار در زمینه‌ی فرهنگ و هنر باشند. مبنای نمونه‌گیری، اشباع نظری بود و مصاحبه‌ها تا زمانی که مطالب جدیدی ارائه شد، ادامه یافت. همچنین جهت اعتبار بیشتر پژوهش، تعدادی از متون پژوهشی، شامل پایان‌نامه، طرح پژوهشی و مقاله علمی، به روش تحلیل محتوا واکاوی شد.

از آنجایی که در حوزه‌ی فرهنگ سه مرحله‌ی تولید، توزیع و مصرف کالاهای فرهنگی و هنری مد نظر است، عدالت فرهنگی با همه‌ی این مراحل مرتبط است. در این پژوهش، سه مقوله‌ی اصلی عدالت فرهنگی یعنی عدالت در بُعد مادی و ساختاری فرهنگ (یا عدالت توزیعی- فرهنگی)؛ عدالت در بُعد محتوایی و ارزشی فرهنگ و عدالت در بازنمایی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این پژوهش در قالب مفاهیم؛ توزیع فضاها و امکانات فرهنگی و هنری، نارسایی‌های اعتباری، تبعیض قومیتی در حضور و بروز ظرفیت‌ها و جلوه‌های فرهنگی، عدم امکان بیان آزادانه‌ی دیدگاه‌های مختلف در آثار فرهنگی و هنری، نبود امکان و فرصت عادلانه برای فعالیت همه فعالان

فرهنگی و هنری، عدم رعایت عدالت نسبت به همه‌ی انواع رسانه‌ها، تبعیض در به رسمیت شناسی گروه‌های مختلف و علائق آن‌ها، تبعیض قومیتی در حضور و بروز ظرفیت‌ها و جلوه‌های فرهنگی، عدم امکان بیان آزادانه‌ی دیدگاه‌های مختلف در آثار فرهنگی و هنری، تبعیض در ترسیم مسائل و مشکلات گروه‌های مختلف حول محور عدالت فرهنگی حاصل شده است. با توجه به نتایج پژوهش پیشنهاد می‌شود: تاریخ، فرهنگ، هنر، زبان و ادبیات هر کدام از این اقوام مورد توجه جدی دستگاه‌های فرهنگی استان واقع شود و از آثار نویسندگان، یا تولید و ساخت فیلم، مستند، برنامه‌های تولیدی و... اقوام استان حمایت‌های مادی و معنوی شود، تا از این طریق فرهنگ مردم استان بهتر معرفی شود. جهت رعایت عدالت فرهنگی به تمام نقاط استان توجه شود و امکانات لازم متناسب با توانمندی‌های هر شهرستان، در اختیار هنرمندان (شهرهای کوچک، روستاها و عشایر) قرار گیرد. آموزش‌های به روز و تخصصی به هنرمندان، نویسندگان و... استان با دعوت از استادان متخصص کشور با هزینه‌های دستگاه‌های فرهنگی برای پیشرفت هنر استان مورد توجه قرار گیرد. حمایت‌های درست و کافی از فعالیت‌های فرهنگی و هنری در زمینه‌های تئاتر، موسیقی، سینما، نشر و مطبوعات اعمال شود. همچنین توزیع سرانه فضاهای فرهنگی به ازاء هزار نفر جمعیت با توجه به برنامه‌های توسعه‌ای کشور و برش استانی آن صورت گیرد.